

POD NAJVIŠJO SLOVENSKO GORO NA KREDARICI SPET STOJI KAPELA

KATEDRALA POD TRIGLAVOM

Blagoslovitve nove triglavske kapele na Kredarici v sredo, 19. avgusta, ni mogoče opisati, potrebno jo je bilo doživeti. Več kot 5000 planincev, ki so bili priče temu dogodku, bi s to ugotovitvijo najbrž rado soglašalo. Česa takšnega tudi Triglav še ni videl: pisana množica ljudi se je zgrnila okoli nove kapele in v čudovitem sončnem vremenu zbrano sledila obredu blagoslovitve in maši, ki jo je skupaj z 80 duhovniki iz vseh treh slovenskih škofij opravil ljubljanski nadškof in metropolit **dr. Alojzij Šuštar**. Med zbranimi planinci so bili tudi član Predsedstva Republike Slovenije **Ivan Oman**, predsednik Slovenskih krščanskih demokratov **Lojze Peterle**, številni poslanci republiške skupščine, župani gorenjskih občin in drugi.

POPRAVLJENA ZGODOVINSKA KRIVICA

Bila je še trda tema, ko sem brzel skozi Vrata in se začel vzpenjati na Kredarico. Pričakoval sem, da bom med prvimi, vendar sem se krepko uštel. Pri Aljaževem domu v Vratih je bila že prava gneča, na Tominškovi poti pa je migotalo svetilk. Veliko jih je hitelo čez Prag, iz doline Krme, Kota, s Pokljuke, prava množica pa se je prebujala v kočah pod očakom, v zasilnih zavetiščih, pa tudi zunaj, kjer je, vsak po svoje, skušal ujeti vsaj nekaj sna pred prazničnim dnevom.

Toliko ljudi na Kredarici še nikoli ni bilo kot ob blagoslovtvi kapele letošnjega 19. avgusta

Očak Triglav in njegovi sosedi so se komaj opazno bočili nad mano, ko sem z drugimi planinci grizel strmino Tominškove poti. Vendar ne dolgo, kajti kmalu se je začelo svetliti in potem smo bili priča čudovitim prizorom, ko sonce prebuja iz spanja kamnite velikane, zlasti njihove vrhove in stene. Trenutki, za katere je vredno rano vstati! Med planinci je bilo čutiti duhovno ubranost, notranje veselje pred velikim dogodkom. Potrpežljivo smo stopali drug za drugim, nekaj urnejših in bolje pripravljenih je hitelo naprej. Ko smo se priznojili, čeprav je bila rana ura, do table, kjer piše, da je do Kredarice še ura in četrť hoda, nas je zaslepilo sonce. Nikjer oblačka, ena sama nebesna sinjina, brezvetrje, gorska prelest. Obetal se je zares »dan, ki ga je naredil Gospod«. In tudi bil je.

Okrog kočje na Kredarici se je že trlo planincev, na Malem in Velikem Triglavu pa jih je bilo na stotine. Prostor okrog kapele se je začel polniti, v očeh in besedah vsakogar, s katerim sem spregovoril, je bilo čutiti, kako je vesel, da bo on sam, pa tudi slovenski narod doživel blagoslovitev kapele. Nekdanja, majhna, je bila porušena, zrasla je nova, veliko prostornejša, še ne povsem urejena, vendar dovolj za planinski romarski praznik. Ljudje obračamo, Bog obrne. Tudi dejanja brezvestnežev, ki so se dali zapejljati slepi ideologiji in so dvignili roko nad sveti kraj. Če ne bi bilo blagoslova, se ne bi danes iz ust pet tisoč planincev dvigala k Bogu in Materi božji zahvalna pesem in molitev, da je

Približno 80 duhovnikov z nadškofom in metropolitom dr. Alojzijem Šuštarjem na čelu je prvič maševalo pred triglavsko kapelo

popravljen zgodovinska krivica in vrnjeno spoštovanje graditelja prve kapele lurške Matere božje, dovškega župnika **Jakoba Aljaža**.

GOVORNIKI PRED 5000 PLANINCI

Med slovesnostjo, ki se je začela ob 11. uri, se je izmenjavala pesem mešanega pevskega zbora Glasbene matice iz Ljubljane in Kolednikov iz Kamnika z navdušenim ljudskim petjem zbranih planincev. Bogoslužni obred se je prepletal s priložnostnim kulturnim programom.

Čestitka dovškemu župniku

Predsednik Planinske zveze Slovenije Andrej Brvar je poslal župniku Francetu Urbaniji na Dovje čestitko z naslednjo vsebino:

»Ob posvetitvi kapelice na Kredarici Vam iskreno čestitam. Nadvse cenim Vaše napore, ki so pripeljali do tega, da del Aljaževe zapuščine zopet domuje na Kredarici. Včerajšnji praznik nas je med drugimi tudi spomnil na bližajočo se 100-letnico planinske organizacije. Veselilo me bo, če se bova v bližnji prihodnosti srečala in ob tej priložnosti izmenjala poglede in načrte v zvezi z gorami.«

Na začetku je **dr. Stanko Buser** predstavil geološki nastanek triglavskega pogorja, radovljiški dekan **Martin Erklavec** pa je nanizal nekaj podatkov o prvi Aljaževi kapelici, ki je stala nedaleč stran, in pripravah na novo. Postavili so jo 1896. leta, posvečena je bila Lurški Mariji. Ideološki nestrpnosti in nasprotniki vere so jo leta 1952 skrivoma porušili. Ko je leta 1987 nadškof Šuštar 12. avgusta vodil somaševanje na Kredarici, so udeleženci sklenili, da bodo postavili novo kapelico.

O pripravah in zapletih v zvezi z zidavo bo treba napisati knjigo. - Načrte je izdelal arhitekt **Jože Marinko**, sodelovala je tudi arhitektka, tedaj še študentka **Vera Klepej**. »Sakralni objekt ni le uporabna stavba. Pričevati mora o svoji simbolični funkciji in biti hkrati vpet v čas in prostor svojega nastanka, kjer človek strmi nad lepoto stvarstva, kar je bil resnično velik izziv,« je dejal arhitekt, ko je predstavil idejne zasnove, ki so ga vodile pri izdelavi načrta. Za arhitektom je govoril še dovški župnik **France Urbanija**. Predstavil je gradnjo in se predvsem zahvalil vsem, ki so pri njej sodelovali, zlasti za skriti trud, za katerega ve samo Bog. Zbrane, ki so ga večkrat prekinili z aplavzom, je pozval, naj bodo trdno povezani med seboj in z Bogom, kot so trdno povezani kamni v stenah kapele, kot je trdna triglavska stena.

Nadškof je nato »kapelo na prostoru, ki je ena sama veličastna božja katedrala«, najprej blagoslovil, nato pa je blagoslovil še podobo »triglavske Matere božje - Marije Snežne«. Gre za delo znamenitega slovenskega baročnega slikarja **Fortunata Berganta** iz leta okrog 1760,

ki jo je kapeli podaril **Danijel Malenšek**, tajnik Liberalne stranke. Darovalec je bil pri posvetitvi navzoč in je tudi sam spregovoril o simbolnem pomenu slike.

Nadškof je nato posvetil še tri nove zvonove: prvega Kraljici miru, drugega sv. Jakobu, varuhu popotnikov, obenem pa tudi Jakobu Aljažu, tretjega pa sv. Bernardu Mentonskemu, zavetniku planincev. Zvonove so v času lanske vojne v Sloveniji ulili v livarni **Jožeta Melika** v Ljubljani.

KORENINE SLOVENSKEGA NARODA

V masnem nagovoru je nadškof Šuštar množici planincev med drugim dejal, da je le malokatera gora na svetu tako povezana z narodovim življenjem kot Triglav z nami. Nova kapela je velik božji dar, nad katerim smo vsi zelo veseli in hvaležni, je dejal. Tu vlada božji mir, drugod, predvsem po Bosni in Hrvaški, divja vojna. Drugod rušijo cerkve in druge stavbe, mi lahko gradimo. Bodimo Bogu in Mariji hvaležni za tako velike darove. Tudi nova kapela na Kredarici bo govorila, da je Bog med nami, da tod živijo verni ljudje. Nevernim bo pripovedovala o koreninah, iz katerih je stoletja živel in se ohranjal slovenski narod. Vse pa bo spominjala na božje usmiljenje in božjo dobroto.

namesto komentarja

PLANINSKE DRUŽINE

Ljudje, ki so se v mlajših letih ukvarjali z najrazličnejšimi športnimi in prostočasovnimi dejavnostmi, se pogosto »posvetijo družini«, ko se poročijo: urediti je treba dom, skrbeti za naraščaj, opraviti vse obveznosti v službi in nemara še kakšno organizacijsko zadevo na amaterskem področju, potem pa še kaj prebrati - in tako se konča dan za dnem. Tako si človek le kdajpakdaj vzame toliko časa, da gre s prijateljem za kakšno uro na teniško igrišče ali za kakšno urico na tek v naravo ali za toliko časa na kolo za zdravo telo; toliko, misli, si lahko vzame časa, da družinsko življenje ne trpi pretirano, več pa že ne.

V nekaterih alpskih državah hočejo spet vključiti v planinske vrste »stare« planince, ki mislijo, da zaradi družine ne morejo več hoditi po gorah. Zakaj pa ne bi šla med gorske vrhove kar cela družina, pravijo - in propagirajo družinsko planinarjenje.

Nadškof Šuštar se je še posebej zahvalil današnjemu dovškemu župniku **Francetu Urbaniji**. Brez njegove ljubezni, vztrajnega in požrtvovalnega dela kapele še dolgo ne bi imeli. Prav tako se je zahvalil PD Ljubljana Matica in planincem.

Nadškof Šuštar je nato blagoslovil še nov kelih in oltar, ki ga je izdelal mizar **Marijan Vrišar**, poslikal pa akademski slikar **Lojze Čemažar**. Na koncu maše se je župnik Urbanija še enkrat zahvalil za opravljeno delo, zlasti Triglavskemu domu, oskrbniku, meteorologom in pilotom, ki so s helikopterji dovažali gradbeni material.

Mašo je vsak doživljal po svoje, toda kaj tako lepega doživeti v planinskem svetu je zares redkost. Pet tisoč Slovencev, zbranih v Gospodovem imenu pod Triglavom z nadškofofom Šuštarjem na čelu, okoli 80 duhovnikov kot bel venec okrog daritvene mize pred kapelo, izbrane besede govornikov, pesmi, zvonjenje, vse to bo še dolgo ostalo in odzvanjalo v spominu. Kljub bolečim nogam, žuljem, opečeni koži, utrujenosti po vrnitvi v dolino in na domove bo ta dan v vseh udeležencih živel kot prelep spomin. Je najlepša potrditev, kaj nam pomenijo naše gore, zlasti pa popravljena, blagoslovljena in na novo zgrajena svetišča v njih. Ta jim vdihujejo pravega duha, saj bi bile brez pomisli na Stvarnika le zunanji okras.

Deloma smo ga začeli tudi pri nas, vendar zelo deklarativno: pojdite vendar skupaj v gore, boste videli, da je lepo! Druge delajo še drugače: planinske družine imajo že pri plačilu letne planinske članarine posebne popuste, stroški prenočevanja v planinskih kočah se za planinske družine ne pomnožijo s številom družinskih članov, ampak priznavajo na tak zmožek znaten popust, skupine planinskih funkcionarjev se posebej ukvarjajo s planinskimi družinskimi izleti.

Tudi v slovenskih gorah videvamo planinske družine - pa ne le okoli Triglava, ko oče pelje na vrvi navezanega najmlajšega družinskega člana, družinska mati in še en otrok pa sta samostojna gorohodca. Videvamo jih na Ratitovcu in Raduhi, na Slavniku in Kumu, tudi na nekaterih transverzalnih poteh, pa tudi v takšnem visokogorju, kjer ne srečujemo prav veliko ljudi.

Družina je tako ves dan skupaj, veliko časa ima za pogovore, pa ne le o čisto družinskih zadevah, ampak tudi o smotrih življenja. Drug pri drugem spoznavajo tiste globine, ki bi sicer doma ostale skrite.

Zdaj jeseni je (tudi) še pravi čas za takšne družinske planinske izlete in ture.

Marjan Raztresen

Trije zvonovi v zvoniku pod Triglavom, ki bodo v megli pripeljali planince v varno zavetje planinske kočice.
Vse foto: Joco Žnidaršič

POTRKAVANJE POD TRIGLAVOM

Za dovškim župnikom Francetom Urbanijo je zbrane planince nagovoril tudi Lojze Peterle, predsednik Krščansko demokratske stranke, in jim duhovito zaželel, naj se dobro in skupaj držijo, za kar je požel buren aplavz.

Pred blagoslovom so organizatorji nadškofu podarili spominsko tablo s podobo kapele in Triglavskega doma.

Prijazen klepet, pesem in slovesno razpoloženje je na Kredarici vladalo še pozno popoldne. Med potrkavanjem zvonov z »najvišje ležeče katedrale pod Triglavom« so se ljudje počasi razhajali: eni so krenili proti vrhu Triglava in naprej v gore, drugi so se odpravili v dolino in proti domu. Vsi so doživeli dan, ki jim bo ostal še dolgo v lepem spominu.

Tisti, ki so prišli na Kredarico, so v glavnem popotnico prinesli s seboj. Ker sem s slovesnosti pred kapelo odhajal med zadnjimi, pa tudi lahko zapišem, da so smeti odnesli s seboj, kakor se za pravega planinca spodobi. Zato so seveda vsa namigovanja o ekološki nevarnosti zaradi tolike množice na Kredarici stranpoti. Če so nekateri zaskrbljeni, ker brez posebnega pompa in velike reklame pride skupaj toliko ljudi, potem bi bilo bolj prav, ko bi to svojo skrb usmerili v spraševanje, zakaj.

Križ na Matterhornu

Plodoviti švicarski planinar, pisatelj, pripovednik, publicist **Charles Gos**, ki je meseca sušca v Ljubljani v Francoskem inštitutu predaval o gorah, ima v svoji slovstveni prtljagi med drugim delo *La Croix du Cervin* (Križ na Matterhornu), prevedeno tudi v angleščino in nemščino. V tem delu omenja, da se je prvi krščanski znak pojavil na vrhuncu Rochemelonu (3537m) že v letu Gospodnjem 1356.

Navada, postavljati verska znamenja na vzvišenih prostorih, sega v bajeslovno dobo. Že kaldejska tajna veda govori o svetih gorah. Ako so Grki in Rimljani posvečali bogovom vrhunce svojih pokrajin, so pa tudi kristjani precej zgodaj jeli smatrati višavske točke za zblíževalno sredstvo med nebom in zemljo. Če ne upoštevamo hribovskih namigov, kakršnih je biblija polna, niti srednjeveških samostanov ali puščavniških bivališč, zgrajenih na skrajni meji sredogorja, smemo trditi, da seje prvo versko znamenje pojavilo v Alpah pred 580 leti. Tedaj je **Bonifacio Rotario** iz Astija zasadil na Rochemelonu težak bronast triptih: Devico z Detetom. Poslej se je ta šega močno razširila med prebivalstvom alpskih dolin. Zlasti

v početku tega stoletja so postavili obilo svetih soh. Tako se je križ pomikal iz vasi v planšarnico, potlej na prelaz in slednjič na nebotični vršac.

Najvišji religiozni simbol v Alpah je danes na Matterhornu. Vsak izletnik, ki je prišel v Zermatt ali v Breuil, je nanj naperil daljnogled iz svojega hotela; vsak hribolazec, ki je prišel z omenjenega vrhunca, je prinesel v svojem spominu živo sliko velikanskega križa, štrlečega v višino in tišino.

Občini Zermatt in Valtournanche sta l. 1900 sklenili, da zgradita monumentalen križ na vrhu Matterhorna: visok 2m 80 cm in težak 90 kg. Palice iz litega železa so prevlečene s posebno snovjo, da kljubujejo zobu časa in elementom. Za obrambo ima nadalje strelodod, katerega žice se gubijo v bližnje skale. Oblika je preprosta in lična: edini okrasni motiv je podoben črki S; na križišču obeh drogov je pritrjen medaljon z maltskim križem; na ročicah je zapisan latinski naziv obeh botrskih občin: Pratumbornu (pisano obrnjeno: z desne na levo!) el Vallisternensis (na spodnjem delu je vdrelana letnica 1901).

V juniju 1901 je prispel križ, razstavljen na več kosov, v Valtournanche, toda Matterhornje imel še snežno kučmo. Čakati je bilo ugodnejše prilike. Šele v septembru so vod-